

**MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN
MEVCUT DURUMU, GÜNCEL SORUNLARI
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

ÖN SÖZ

Mesleki ve teknik eğitim, ülkelerin kalkınmasına ve genç işsizliğin düşürülmesine en fazla katkı yapan eğitim türlerinden biridir. Kalkınma planlarında “mesleki ve teknik eğitime öncelik verilmesi” temel ilke olarak benimsenmiştir. Son yıllarda yapay zekâ ve otomasyon teknolojilerinin yaygınlaşması tüm eğitim sistemlerinde köklü değişikliğe neden olmuştur. Bu gelişme mesleki ve teknik eğitimi daha fazla etkileyeceği bilinmektedir. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitimimizi güçlendirmek ve mevcut sorunlarını çözüme kavuşturmamız gerekmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim, “Millî eğitim sisteminin bütünlüğü içinde sanayi, tarım ve hizmet sektörleriyle birlikte her türlü mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin planlanması, araştırılması, geliştirilmesi, organizasyonu ve eşgüdümü ile yönetim, denetim ve öğretim etkinliklerinin bütünü” şeklinde tanımlanabilir.

Genel anlamda kullanılan mesleki ve teknik eğitim ise, “bireyi bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandırarak zihinsel, duygusal, kişisel, sosyal ve ekonomik yönleriyle dengeli bir biçimde geliştirme sürecidir.”

Nitelikli insan gücü yetiştirmek için; uygun eğitim ortamlarına, sektörel destekli öğretim programlarına, yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmiş öğrencilere ve iyi donatılmış eğitimcilere gerek duyulacağı aşikârdır. Bunun yeri ise iyi organize olmuş ortaöğretimden yükseköğrenime kadar bir süreci kapsayan mesleki ve teknik eğitim kurumlarıdır.

Bütün bunlar mesleki ve teknik eğitimden çok fazla beklenti içerisinde olduğumuzu göstermektedir. Geleceğe dönük hedeflerimizi içeren kalkınma planları, strateji belgeleri, şûra kararları gibi resmi belgelerde yer alan mesleki ve teknik eğitimle ilgili konular dikkate alındığında mesleki ve teknik eğitimdeki gelişmelerin ve sorunların neler olduğunu çok iyi bildiğimiz anlaşılmaktadır. Sorunların çözümüne yönelik de önemli çalışmaların yapılması gerektiğinin farkında olmamızdır. Bundan dolayı da öncelikle mesleki ve eğitimin toplumsal imajını düzelterek çalışmaların yapılması, sektörün daha etkin rol almasının sağlanması, değişen ve gelişen teknolojilerin dikkate alınması, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, öğretmenlerin etkinliklerinin artırılması, öğrenciler tarafından tercih edilmesine yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Günümüzde ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimin sorunları çok ama çözümsüz değildir. Bu amaçla sendikamızca 2024 yılında bir dizi çalışma yapılmış ve mesleki ve teknik eğitimin girdisi, süreçleri ve çıktısı dikkate alınarak bu kitapçık hazırlanmıştır.

Kitapçığın hazırlanmasına katkı ve destek veren herkese binlerce teşekkürler.

Yararlı olması ümidiyle...

Şahap YILMAZ

Mesleki ve Teknik Eğitim Sendikası

Genel Başkanı

İÇİNDEKİLER

A. MESLEKİ EĞİTİMİN TARİHÇESİ	3
B. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN MEVCUT DURUMU, GÜNCEL SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	6
1) Öğrenci, Veli Durumu ve Farkındalık Oluşturma.....	10
2) Mesleki Yönlendirme	12
3) Öğretmen Durumu ve Nitelikleri.....	13
4) Eğitim Ortamları ve Teknolojik Yenilik	14
5) İşletmelerde Mesleki Eğitim ve Staj Çalışmaları.....	15
6) Yabancı Dil Eğitimi	16
7) Sektör ile İş Birliği.....	17
8) Yüksek Öğretime Geçiş.....	17
9) Mezunların İstihdamı	19
10) Haftalık Ders Yüğü.....	21
11) İş Sağlığı ve Güvenliği	21
12) Alan/Dal Açma İşlemleri	23
13) İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları	26
14) Protokoller.....	27
15) Yeşil Müfredata Geçiş	27
16) Endüstri 5.0 ve Gelecekte Meslekler	28
17) Yeni Okullar Açılması.....	29
18) Döner Sermaye Çalışmaları.....	30
19) Öğretim Programları Geliştirme.....	31
20) Kalite Güvence Sistemi	32
21) Ar-Ge Merkezleri	32
22) Fikri ve Sınai Mülkiyet.....	33
23) Beslenme Hizmetleri	33
24) Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM).....	34
25) Girişimcilik.....	34
26) Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi	35
27) Zanaat Atölyeleri	35
28) Mali Haklar.....	36
29) Kaynaştırma ve Engelli Öğrencilere Yönelik Mesleki Eğitim	36
30) MEB Merkez Teşkilatında Mesleki Eğitimin Yönetimi	38
31) Yeni Mesleki ve Teknik Eğitim Modeli	38
C. KAYNAKLAR.....	39

A MESLEKİ EĞİTİMİN TARİHÇESİ

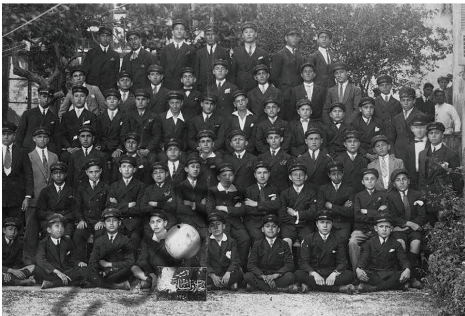
Meslekî ve teknik eğitim, 12. yüzyıldan 18. yüzyılın sonuna kadar geleneksel yöntemlerle esnaf ve sanatkâr teşkilatlarınca yürütülmüştür.

Selçuklularda “Ahilik” adıyla kurulan esnaf ve sanatkâr teşkilatı, Osmanlılar döneminde de bir süre daha devam etmiş daha sonra “Lonca” ve “Gedik” teşkilatlarına dönüştürülmüştür.

Meslekî ve teknik eğitim alanında modern anlamdaki ilk girişimler 18. yüzyılda orduyu düzenlemek amacıyla başlatılmıştır.

Tanzimat dönemine gelindiğinde ise mesleki eğitim çeşitlilik göstererek sivil alanda da ağırlıklı olarak görünmeye başlamıştır. Bu dönemde kız ve erkek çocuklarının temel eğitim ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra sanat öğretmeyi de amaçlayan ıslahhaneler açılmıştır. Daha sonra kısa süreli de olsa ilk ziraat mekteplerinin yanı sıra ihtiyaç sebebiyle bürokratik ve teknik personel yetiştirmeyi amaçlayan ilk mesleki okulları faaliyete geçirilmiştir.

Tanzimat döneminde oluşan bu olumlu gelişmeler, II. Abdülhamid döneminin alt yapısını da oluşturmuştur. Bu dönemde, ıslahhaneler sanayi mekteplerine dönüştürülerek mesleki ve teknik eğitimin temelini oluşturdu ve sanayi mektepleri diğer eğitim kurumlarında olduğu gibi ülke çapında yaygınlaştırıldı. Daha sonra modernleşmenin hız kazanması, okullaşma oranının artması, ülkedeki eğitim seviyesinin yükselmesi, makineleşme alanında ilerleme gibi faktörler, sivil mesleki eğitime olan ihtiyacı daha da artırdı. Böylece eğitim sistemi ve teşkilatının hemen her alanında mesleki ve teknik kurumları ile karşılaşıldı. Bunun yansımaları özellikle yükseköğretimde oldu. Daha sonra Ticaret Mektebi, Hendese-i Mülkiye Mektebi, Sanayi-i Nefise Mektebi, Ziraat Mektebi gibi çeşitli mesleki okulları açıldı.

II. Meşrutiyet döneminde ise Tanzimat döneminde temelleri atılan ve II. Abdülhamid döneminde gelişim gösteren mesleki eğitim faaliyetleri ve kurumları yeni yüzyılın şartları doğrultusunda sürdürüldü. Gelişen bürokrasinin ihtiyaçları doğrultusunda yeni okulların açıldığı bu dönemde, kızların mesleki eğitime yönelimlerinin hızlandırılarak iş hayatına adım atmaları sağlandı. Bütün bu süreçte mesleki ve teknik eğitimin maddi beklentilerin yanı sıra sosyal devlet ilkesiyle de birlikte yürütülmeye başlandı.

18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, savaşlar, iktisadi krizler, siyasi çalkantılar gibi sıkıntılar yaşanmasına rağmen mesleki ve teknik eğitim Osmanlı döneminde ivme kazandı.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte mesleki ve teknik okullara daha fazla önem ve ilgi gösterildi.

1924-1927 yılları arasında M. Kemal Atatürk tarafından Türk eğitim sistemi üzerinde incelemeler yapmak, mesleki ve teknik eğitime yön vermek amacıyla yurt dışından uzmanlar davet edildi. John Dewey, Dr. Alfred Kuhne, Omer Buyyşe vb. uzmanlar ülkemizdeki eğitim ile mesleki ve teknik eğitim sistemine yönelik inceleme ve önerilerde bulundular. Yurtdışından gelen uzmanların yanı sıra Türk bilim insanlarının da eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesine emekleri geçmiştir. M. Kemal Atatürk başta olmak üzere İsmail Hakkı Tonguç, Ziya Gökalp, Rüstü Uzel ve İsmail Hakkı Baltacıoğlu bu bilim insanlarından bazılarıdır.

Mesleki ve teknik okullar 1927 yılına kadar il ve belediyeler tarafından yönetilirken, aynı yıl Millî Eğitim Bakanlığının görev ve hizmet alanı kapsamına alındı.

1931 Yılında; 1867 Sayılı Kanunla iller 9 bölgeye ayrılmış ve her bölgede; malî ve yönetimi bölgeye dâhil illerce karşılanmak üzere, birer sanat okulu faaliyete geçirilmiştir. Böylece, sanat okulları “Bölge Sanat Okulları” haline getirilmiştir. Bu çalışmalar okullaşma yanında, mesleki ve teknik eğitimin kurumsal bir yapıya kavuşturulmasını da sağlamıştır.

1933 yılında MEB bünyesinde Meslekî ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü kurulmuştur.

1941 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Genel Öğretim Müsteşarlığı, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı olmak üzere iki müsteşarlık oluşturulmuştur. Meslekî ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı; Erkek Teknik, Kız Teknik, Ticaret Öğretim Genel Müdürlükleri ile Teknik Büro, Yapı İşleri Müdürlüğü, Muamelat Şefliği gibi dairelerden oluşturuldu.

Cumhuriyet döneminde alınan uzman görüşlerinin de katkısıyla mesleki ve teknik eğitim, eğitim sisteminin içerisine entegre edilmiş ve açılan mesleki ve teknik liselere öğretmen yetiştirmek üzere ilk olarak 1934 yılında ‘Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’, 1937 yılında ‘Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’ ve 1956 yılında ‘Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu’ açılmıştır.

Planlı döneme geçişle birlikte mesleki ve teknik eğitime yönelik önemli kararlar uygulamaya konuldu. Birinci 5 Yıllık Kalkınma Planında iş başında eğitime önem verilerek işletmelerde çalışan yetenekli ustaların mesleki eğitim merkezlerinde monitör ve ustabaşı olarak yetiştirilmesi konusu ele alındı. Bu dönemde, işçilerin yetişmeleri için her fabrikanın bir “okul” durumuna getirilmesi planlandı.

1977’de çıkarılan 2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanununda yalnızca çıraklık eğitimine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

1980’li yıllara gelindiğinde okula dayalı mesleki ve teknik eğitim yapısının nitelikli insan gücü yetiştirmede artık yetersiz kaldığı için, “okul-işletme işbirliğine dayalı bir model” uygulanması gündeme geldi.

1982 yılında MEB içerisinde tek müsteşarlığa geri dönüş yapılarak tüm birimler buraya bağlandı.

1986’da 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu çıkarılarak uygulanmaya konuldu. Söz konusu Kanun, ülkemiz mesleki eğitim sisteminde reform niteliğinde değişiklikler gerçekleştirildi. Bu kanunla mesleki ve teknik eğitim okulları adeta altın çağını yaşamış, başarılı öğrencilerin de yoğun olarak tercih ettiği kurumlar hâline gelmiştir. Öğrenci talebini karşılayabilmek için yeni bina ve tesislerin yapılmasına da başlanmıştır.

1992 yılında yayımlanan 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bakanlık bünyesinde; Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, ek değişiklikle de Sağlık İşleri Başkanlığı, Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

1998 yılında mesleki ve teknik eğitim sistemi yükseköğretime geçişte katsayı uygulaması ile karşı karşıya kalmıştır. Bu uygulama ilerleyen yıllarda ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitime olan ilgiyi ve toplumsal algıyı çok olumsuz biçimde etkilemiştir.

2001 tarihinde 4702 sayılı kanunla ülkemizin mesleki eğitim sisteminde yaşanan sorunların çözülmesi ve Avrupa Birliğine geçiş sürecinde ülkemiz insan gücünün daha nitelikli hâle getirilmesi hedeflenmiştir.

2008-2009 yılında ortaöğretimdeki okullaşma oranı içinde mesleki ve teknik eğitimin payı yüzde 30’lara kadar düşmüştür. 2009 yılında katsayı uygulaması kaldırılmasıyla birlikte okullaşma oranı %50’nin üzerine çıkmıştır.

2011 yılında yayımlanan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığında meslekî ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu altı birim “Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü” adı altında birleştirilmiştir. Yaygın meslekî eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde toplanmıştır.

2014 yılında mesleki ve teknik eğitimde okul türleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çok Programlı Anadolu Lisesi ve Mesleki Eğitim Merkezleri adı altında toplanmıştır.

2016 yılında 6764 sayılı kanun ile Çıracılık eğitimi örgün ve zorunlu eğitim kapsamına alınarak mesleki eğitim merkezleri Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır.

Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrencilerin istihdamının kolaylaştırılması için “bölge, ihtisas, sektör içi ve sektöre entegre” 4 yeni okul programı ile “Sektörel Mükemmeliyet Merkezleri” hayata geçirilmiştir. Ayrıca sektörlerin nitelikli iş gücü ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla daha önce “denizcilik”, “tarım”, “ticaret” ve “turizm” alanlarında eğitim verilen 494 okulun, “ihtisaslaşmış okullar” kapsamına alınarak eski isimlerine dönüşümleri sağlanmıştır.

Bireysel ve sektörel ihtiyaçlara cevap verebilen bir mesleki eğitim sistemi inşa etmek, eğitim-istihdam ilişkisini güçlendirmek, mesleki eğitimi yaygınlaştırmak, mesleki eğitimin gelecekteki perspektifini belirlemek amacıyla 10 Ağustos 2024 tarihli Resmî Gazete’de 2024/10 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle “Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi” yayımlanmıştır.

B MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN MEVCUT DURUMU, GÜNCEL SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ülkemizde meslekî ve teknik eğitim, örgün ve yaygın olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir.

Örgün eğitim kapsamında mesleki ve teknik eğitim, resmî ve özel ortaöğretim kurumları (mesleki ve teknik Anadolu liseleri, çok programlı Anadolu liseleri, mesleki eğitim merkezleri, mesleki açık öğretim liseleri, özel eğitim meslek liseleri, özel eğitim meslek okulları, özel eğitim uygulama okulları) ile yükseköğretim düzeyinde üniversiteler bünyesindeki meslek yüksekokulları, yüksekokullar, fakülteler ve enstitülerde verilmektedir.

Yaygın eğitim kapsamındaki mesleki eğitim, kişilere mesleki bilgi ve beceri ve yetkinlikleri kazandırmayı ve var olanları geliştirmeyi amaçlayan resmî hayat boyu öğrenme kurumlarında (halk eğitim merkezi, mesleki açık öğretim lisesi) Millî Eğitim Bakanlığı denetiminde olmak üzere kamu ve özel kuruluşlar tarafından düzenlenen çeşitli mesleki ve teknik kurslar ile verilmektedir.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimde üç model uygulanmaktadır. Tamamı okul içerisinde olmak üzere tam zamanlı mesleki eğitime ağırlık veren “Okul Merkezli” modeller; hâlen çıraklık eğitiminde uygulandığı gibi tam zamanlı olarak işletmelerde sürdürülen “İşletme Merkezli” modeller ve “Dual Sistem” olarak da adlandırılan okul-işletme ortaklığına dayalı işbirliği modelleridir.

Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim Anadolu Lisesi programlarından mezun olan bireyler doğrudan ortaöğretim diploması almaktadır. Mesleki eğitim merkezi programını tamamlayanlar ustalık belgesi almakta, temel derslerin yanında fark derslerini de tamamlayarak ortaöğretim diploması da alabilmektedirler. Mesleki eğitim merkezi programında öğrencilere on birinci sınıfın sonunda kalfalık, on ikinci sınıfın sonunda ise ustalık belgesi verilmektedir. Mezunlara verilen ustalık belgesi ve mesleki ve teknik ortaöğretim diplomaları, mevzuata göre kişilere alanında iş yeri açma ve çalışma yetkisi vermektedir. Ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretim mezunları, mezuniyette aldıkları belgelere ek olarak 3795 sayılı Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanun kapsamında “teknisyenlik” unvanını da elde etmektedir.

Günümüzde mesleki eğitimin sorunlu duruma gelmesinin en önemli nedenlerinden birisi, 1999 yılında yürürlüğe konulan katsayı uygulamasıdır. Bu uygulama ile öğrencilerin meslek liselerini tercih etmeleri durumunda yükseköğretime geçiş sürecinde başarı puanları düşük bir katsayıyla çarpılarak hesaplanmaya başlandı. Akademik açıdan başarılı öğrenciler yükseköğretime geçişte dezavantaj yaşayacakları düşüncesiyle mesleki eğitimden uzaklaştılar.

10 yıldan fazla uygulanan katsayı uygulaması mesleki ve teknik eğitimin sorunlarını kronik hâle getirdi ve mesleki eğitim, akademik açıdan akranlarına göre düşük başarılı öğrencilerin geldiği bir eğitim kademesine dönüştü. Sonuçta, düşük başarılı öğrenci akışının süregelmesi ve düşük başarı beklentisinin pekişmesiyle mesleki eğitim veren okullar çok daha dezavantajlı duruma geldi. Mesleki ve teknik eğitim sisteminin bu olumsuzluklar içine girmesi yakından ilişkili olduğu işgücü piyasasında da yansdı. Mezunların sahip olduğu beceriler iş gücü piyasasının beklentisini karşılamayınca, işverenler “aradığım elemanı bulamıyorum” diye sıkıntılarını dile getirmeye başladılar.

Katsayı uygulamasının mesleki eğitimde oluşturduğu etkiler, akademik başarı ve yükseköğretime geçişteki sınırlılıklardan ibaret kalmadı. Katsayı uygulamasının meslek liselerinde oluşturduğu dezavantajlı eğitim ortamı, birçok istenmeyen davranışın yaygınlaşmasına vesile oldu. Meslek liselerinde madde bağımlılığı, akran zorbalığı, okul terki ve devamsızlık oranları gibi sorunları da ortaya çıkardı. Tüm bu olumsuzluklar, meslek liselerine yönelik toplumsal algıyı da daha olumsuz bir noktaya getirmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı, 2009 yılında katsayı uygulaması kaldırıldıktan sonra mesleki eğitimi güçlendirmek için büyük çabalar sarf ederek çok sayıda çalışmayı hayata geçirdi. Bu adımlar sonunda mesleki eğitimin gerçek işlevini yerine getirmeye başladığı görülmektedir.

Son yıllarda akademik olarak başarılı öğrencilerin mesleki ve teknik Anadolu liselerini tercih etmeye başlaması çalışmaların yerinde ve etkili olduğunun bir işaretidir. Diğer taraftan mesleki ve teknik eğitim güçlendirmek için yapılan yasal düzenlemeler ile çok önemli mesafeler alınmıştır. Ancak hâlen bir kısım sorunların devam ettiği, kısmi çözümlerle bu sorunların ortadan kaldırılmaya çalışıldığı da gözlemlenmektedir.

Yapılan bu çalışmalar mesleki ve teknik eğitimin ortaöğretim içindeki payını %28’den %50’lerin üzerine çıkararak OECD ortalamasının da üstüne çıkarmıştır. Ayrıca meslek ve teknik eğitime yönelik ARGE merkezlerinin kurulması, patent, marka ve faydalı model kültürünün yaygınlaştırılması, yeni teknolojilerin getirilmesi, sektörle iş birliği yapılarak öğretim programlarının güncellenmesi, sınavla öğrenci alan mesleki ve teknik Anadolu liselerinin sayısının artması, fiziki alt yapının güçlendirilmesi, sektör içinde öğretmenlerin eğitim, genç işsizliğin giderilmesi amacıyla istihdamın desteklenmesi vb. çalışmalar mesleki ve teknik eğitimin kalitesine önemli katkılar sağlayarak sorunların çözümünde etkili olmuştur.

Tüm bu gelişmelere rağmen bu çalışmaların sürdürülebildiği sağlanamadığı için mesleki ve teknik eğitim istenilen düzeye gelememiştir. Belli sorunların hâlen devam ettiği de görülmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimin sayısal gelişimler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

✓ Yıllara göre okul, öğretmen, öğrenci ve mezun sayılarındaki gelişmeler:

ÖĞRETİM YILI	OKUL SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	MEZUN SAYISI
1923-1924	64	583	6.547	
1960-1961	530	8.333	108.221	2.995
1980-1981	1.864	33.969	520.332	101.240
2004-2005	3.877	74.405	1.102.394	211.323
2014-2015	5.106	175.218	2.778.117	471.885
2020-2021	4.027	134.609	1.604.276	472.554
2021-2022	4.349	143.953	1.833.717	430.261
2022-2023	4.306	134.467	1.772.627	334.880
2023-2024	4.274	148.378	1.743.390	-

* MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, Millî Eğitim İstatistikleri.

✓ Alan ve Dal Sayısı

Yıllar	MTAL, ÇPAL Alan Sayısı	MEM Alan Sayısı	MTAL, ÇPAL Dal Sayısı	MEM Dal Sayısı
2018-2019	55	27	200	142
2019-2020	55	27	203	142
2020-2021	47	33	105	181
2021-2022	47	34	105	184
2022-2023	55	38	203	192
2023-2024	53	39	114	193

* MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü web sayfası.

✓ Derslik Sayısı

Yıllar	Derslik Sayısı
2018-2019	76.696
2019-2020	74.720
2020-2021	65.597
2021-2022	74.835
2022-2023	72.778
2023-2024	70.440

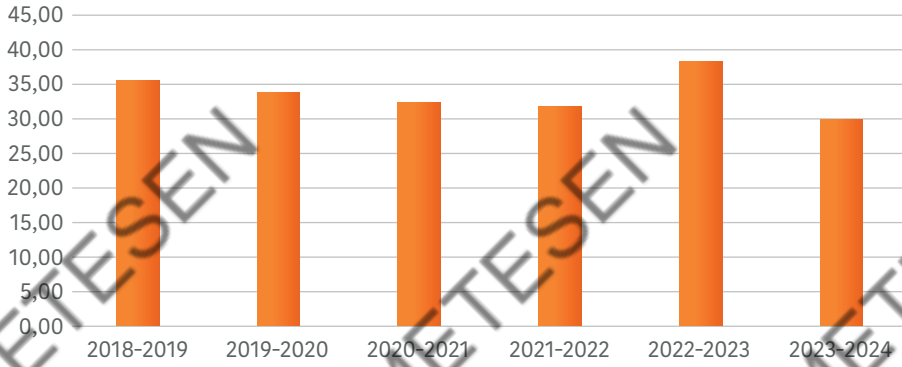
* MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, Millî Eğitim İstatistikleri.

✓ Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı

Yıllar	Öğretmen	Derslik
2018-2019	11	23
2019-2020	10	23
2020-2021	11	25
2021-2022	13	29
2022-2023	11	26
2023-2024	11	28

* MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, Millî Eğitim İstatistikleri.

✓ Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Tümü Ortaöğretim İçindeki Payı

* MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, Millî Eğitim İstatistikleri.

✓ Yıllara Göre Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı

Yıllar	Genel Ortaöğretim	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim
2014-2015	446	481
2015-2016	345	465
2016-2017	371	403
2017-2018	347	381
2018-2019	343	338
2019-2020	334	319
2020-2021	388	361
2021-2022	606	406
2022-2023	390	362
2023-2024	395	368

* MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı

Mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu, güncel sorunları ve bunlara ilişkin çözüm önerileri

1

Öğrenci, Veli Durumu ve Farkındalık Oluşturma

Toplumda yükseköğretime geçişin tek yolunun genel eğitim olabileceği algısı üzerine kurgulanan ortaöğretim sistemi sonucunda, mesleki ve teknik eğitimin “son tercih” olarak düşünülmesine ve “Herhangi bir liseye kayıt olamazsa meslek lisesine gider.” biçimindeki olumsuz algı son yıllarda giderek artmıştır. Mesleki ve teknik eğitim okullarını tercih eden öğrencilerin genelinin dezavantajlı ailelerin çocuklarından oluştuğu ve mesleki eğitimi önemsemediği görülmektedir. Bu okullara gelen öğrencilerin önemli bir kısmı hem akademik hem de mesleki açıdan öğrenmeye isteksizdir. Mesleki ve teknik eğitime iddiasız öğrenciler değil, mesleki eğitimin önemine inanan ve bu eğitim sonunda hayatını öğrendiği bilgilerle sürdürebileceğine inanan öğrenciler gelmelidir.

Günümüzde öğrencilerin beklentileri alacakları eğitimi şekillendirmektedir. Mezun olduklarında alacakları ücret, mesleklerinin toplum içinde sağladığı avantajlar, çalışma saatleri, işin zorluğu ve ücret dengesi, işletme tarafından verilen sosyal haklar kararlarına büyük etki etmektedir. Herhangi bir mesleki eğitim almadan kısa süreli kurslarla temin edilen belgelerle istihdam edilenlerin 4 yıl mesleki eğitim alan mezunla aynı koşullarda çalışabilmesi ve aynı işi yapması nedeniyle 4 yıl mesleki eğitim almama gerek yok düşüncesinin hâkim olmaktadır. Bu nedenle 4 yıllık mesleki ve teknik eğitimin kariyer karşılığı belirlenmeli ve mesleki ve teknik lise mezununun alacağı asgari ücret mümkünse teşvik etme açısından ayrı olarak belirlenmelidir.

Bunun yanı sıra ilgisiz bir veli profili de bulunmaktadır. Okula görüşme yapmak üzere davet edilmesine rağmen yılda bir kez bile görüşmeye gitmeyen bir veli grubu karşımıza çıkmaktadır. Bu durum giderek artması velilere yönelik daha ciddi çalışmaların yapılmasını gerektirmektedir.

Mesleki ve teknik eğitime yönelik talebin artması çeşitli özendirici ve teşvik edici önlemlerin uygulamaya konulmasıyla mümkün olabilecektir. Böylece öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime ilgi duymalarını sağlanabilecektir.

Bu konuda yapılması gereken çalışmalara ilişkin öneriler şunlardır:

- Son yıllarda LGS sistemi ile ortaöğretim kurumlarına tercih sürecinde özellikle mesleki ve teknik Anadolu liselerine olan öğrenci talebinin hem öğrenci sayısı hem de yerleşme puanları açısından düşük seviyelere inmesi ile birlikte toplumun bu okullara olan talebinde ciddi bir düşüşler olmaktadır. (Çok az sayıda yüksek puanlı öğrenci tercih etmektedir.) Bu düşüşü önleyici tedbirler alınmalıdır.

- Ülkemizde sınavsız alınan bir okul toplum ve veli gözünde vasıfsız ve niteliksiz bir okul olarak algılanmaktadır. Bu algının ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

• İşsizlik sorununu çözebilmek için genç nüfusumuzun, mesleki ve teknik okul/kurumlarına “zorlayarak” değil; “teşvik ederek” gelmesinin sağlanması bağlamında öğle yemeği, giyim, servis ve burs desteği, kendi alanında yükseköğretime geçişte ek puan verilmesi gibi teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır.

• Meslek ve teknik Anadolu liseleri, genellikle akademik başarı gösteremeyen öğrenciler için bir “son çare” olarak algılanmaktadır. Bu durum hem öğrenci motivasyonunu hem de sektörlerin mesleki eğitime güvenini düşürmektedir. Bunun için mesleki eğitimin imaj durumunu yeniden kazanması için etkin çalışmalar yapılmalıdır.

• İstihdam için ilgili mesleki alanda eğitim görmüş olma zorunluluğu getirilmelidir.

• Mesleki ve teknik eğitime devam eden öğrencilerin eğitim giderlerini karşılamaya yönelik olarak her yıl eğitim dönemi başında belli bir miktar (temrinlik, sarf malzeme gideri, eğitime destek ücreti vb.) defaten ücret ödenmelidir.

• Mesleki ve teknik eğitim görmek üzere köy ve kasabalardan şehirlere gelen öğrencilere ücretsiz yurt veya pansiyon imkânları sağlanmalı ve giderleri devlet tarafından karşılanmalıdır.

• Sosyal medya, kamu spotları ve başarı hikâyeleri aracılığıyla mesleki eğitimin saygınlığını artıracak kampanyalar artırılarak devam ettirilmelidir.

• Mesleki ve teknik okullarına 10. Sınıfın başından itibaren diğer okul türlerinden nakil ve geçiş kaldırılmalıdır. Bu konuda yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca

• MESEM’lerde uygulanan diploma programı nedeniyle mesleki ve teknik Anadolu liselerinden ve çok programlı liselerden MESEM’e öğrenci nakli artarak devam etmektedir. Bu durum mesleki ve teknik Anadolu liselerinin öğrenci sayısı azaltmakta ve birçoğu kapanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bunun için diploma programı açık mesleki eğitimde gerçekleştirilmeli, ya da MESEM’lere 10. sınıf başından itibaren geçişler kapatılmalıdır.

Mesleki Yönlendirme

Bireyin ilgi ve yetenekleri ile işin gerektirdiği özellikler arasındaki uyum, bireyin işe karşı motivasyonunda ve işteki başarısında da etkili olan faktördür. Meslek seçiminin isabetli olması bireyin kendi ilgi ve yetenekleri ile işin gerektirdiği nitelikleri tanması ile mümkündür. Bu amaçla Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce 8. sınıf öğrencilerine ve velilerine yönelik alanların tanıtımlarını içeren kısa animasyon filmleri hazırlanmıştır. Hazırlanan bu filmlerin tüm ortaokullarda gösterilmesi için il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerine Bakanlıkça ilave bir sorumluluk verilmeli ve konunun takip yapılmalıdır.

Ülkemizde ortaokullarda mesleki yönlendirme iyi yapıldığından bahsedilse de uygulamanın yeterli olmadığı görülmektedir. Ayrıca okullarda verilen rehberlik hizmetleri de öğrencilere isabetli meslek seçimi yapması yönünden yetersiz kalmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimle ilgili yapılacak mesleki yönlendirmeye ilişkin öneriler şunlardır:

- Mesleğe yönlendirme öğrencinin ilgi, beceri ve yeteneği dikkate alınarak okul yönetimi ve ailelerin görüşmesi ve ortak kararıyla belirlenerek öğrencilerin doğru alanlara yönlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Ortaokullarda yönlendirme; ABD, İngiltere ve Almanya gibi mesleki ve teknik eğitimde pozitif sonuçlar alan ülkelerdeki okullardaki uygulamalar incelenmeli ve güzel uygulamalar örnek olarak alınmalıdır.
- 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine değişik meslekleri tanıtıcı panel, seminer, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlenmeli ve öğrencilerin erken yaşta meslekler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır. Ayrıca değişik meslekler hakkındaki bilgiler e-okul sistemi içerisine de alınmalıdır.
- Öğrencilere hedef belirleme konusunda öğrencilere yardımcı olmak üzere okullarda “mentorluk sistemi” kurulmalıdır.

• MEB tarafından ilköğretim öğrencilerinin ilgi ve yeteneklerini keşfetmeye yönelik “Genel Beceri Testlerinin” uygulandığı altyapı iyileştirilmeli ve ülke genelinde yaygınlaştırılmalıdır.

• Okullarda ve RAM’larda görev yapılan rehber öğretmenlere mesleki ve teknik eğitim ile bu okullarda ki alan/dallara yönelik kısa eğitimler verilmelidir.

3

Öğretmen Durumu ve Nitelikleri

Mesleki ve teknik okulların meslek dersleri öğretmen ihtiyacını karşılamak için faaliyet gösteren fakültelerin 2009 yılından itibaren kademeli olarak kapatılması ile birlikte öğretmen yetiştiren herhangi bir fakülte kalmamıştır. Bu durum önemli sorunları da beraberinde getirmiş ve birinci sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Bu olumsuzluğa rağmen MEB tarafından mesleki ve teknik okullarda görev yapan meslek dersleri öğretmenlerinin mesleki gelişimine ve işbaşı eğitimine büyük önem verilmiştir. Bu kapsamda işbaşı ve mesleki gelişim alanında 2018 yılında 2.500, 2020 yılında 48.000, 2023 yılında 50.000'e yakın öğretmen eğitimden geçirilmiştir. Bu eğitimin tüm meslek dersleri öğretmenlerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmalıdır.

Mesleki ve teknik okullardaki önemli sorunlardan biri de mevcut öğretmenlerin bilişim teknolojileri, yabancı dil yetkinliği, yeni teknolojileri kullanma, uluslararası projelerde yer alma gibi konularda fazla istekli olmamalarıdır. Okulların teknolojik araç ve gereçlerinin yetersiz olması da öğretmenlerin etkinliğini düşüren bir yapı ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle tüm okullarda öğretmenlerin niteliklerini artırmaya yönelik hedef odaklı programlar oluşturulmalıdır.

Öğretmen durumu ve nitelikleri hususundaki öneriler şunlardır:

- Öğretmenlerin bilgisayar ve yabancı dil yetkinliği geliştirilmeli, yapay zekâ uygulamalarını ders içinde kullanmaları için gerekli eğitimler verilmelidir.
- Öğretmenlere projeler hazırlattırılarak kendilerini yenilemeleri ve alanların dışında değişik dallara olan hâkimiyetleri geliştirilmelidir.
- Turizm mesleki ve teknik Anadolu liselerinde geçmiş yıllarda uygulandığı gibi, öğretmenlerin belirli zamanlarda sektörlerde çalışmasını sağlayacak bir model oluşturulmalı, öğretmenlere sürekli mesleki gelişim programları sunulmalıdır. Sektör ile öğretmenler entegre edilmelidir.
- “Sektörel Mükemmeliyet Merkezleri” ülke geneline yaygınlaştırılarak tüm alanları kapsamalıdır.
- Norm fazlası öğretmenlerin durumuna kalıcı bir çözüm getirilmeli, moral ve motivasyonlarının bozulmasına izin verilmemeli, bu durumdaki öğretmenler için halk eğitim ve mesleki eğitim merkezlerine norm verilerek kadrolu olarak atanabilmeleri sağlanmalıdır.

Orta Vadeli Program ile Cumhurbaşkanlığı 2025 Çalışma Programında da yer alan mesleki ve teknik okulların meslek dersleri öğretmen ihtiyacını karşılamaya yönelik yükseköğretim kurumları biran önce açılmalıdır. Burada oluşturulacak yapıda sanayi, hizmet ve tarım sektörlerindeki gelişmeler dikkate alınmalıdır. Ayrıca Millî Eğitim Akademisi içinde mesleki ve teknik eğitime uygun eğitimlerin yapılmasına yer verilmelidir.

Mesleki ve teknik okullarımızın donanım altyapısını eksiksiz ve güncel tutmak oldukça zor ve yüksek maliyetlidir. Özellikle teknolojik donanımlar kısa sürede güncelliğini kaybetmektedir. Her yıl değişen teknolojiye hem donanım imkânlarını hem de öğretmen eğitimlerini yenileyerek uyum sağlamak mevcut kaynakları ile her zaman mümkün olamamakta bu durum da eğitimin kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir.

Mesleki ve teknik eğitimin günümüz şartlarına uyarlanabilmesi için teknolojik gelişmeler ışığında eğitimlerin verilmesi önemlidir. Aksi takdirde verilecek olan mesleki eğitimlerin zamanın gerisinde kalacağı unutulmamalıdır.

Eğitim ortamları ve teknolojik yeniliklere ilişkin öneriler şunlardır:

- Mesleki ve teknik okullar teker teker incelenerek aynı bölgede aynı alanlarda kontenjanını doldurmayanlar birleştirilmelidir.
- Çok Programlı Anadolu Liselerinde mesleki ve teknik eğitim verilmekten vazgeçilmeli ve bu konuda yasal düzelleme yapılmalıdır.
- Bünyesinde sadece genel lise ya da imam hatip programı kalmışsa bu okulların Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne veya Din Öğretim Genel Müdürlüğüne devirleri yapılmalıdır.
- Meslek ve teknik eğitim yatırımları Bakanlıkça planlanmalıdır. Yerel yönetimlerce yeni yapıldığı hâlde tercih edilmeyen bölgelere yapılan ve atıl durumdaki binaların mesleki ve teknik eğitim okullarına verilerek değerlendirilmeye çalışılmasının önüne mutlaka geçilmelidir. İlköğretim için planlanan okul binalarında mesleki ve teknik liseler açılmamalı, mesleki ve teknik lise olarak yapılan binaların başka amaçla kullanılmasının önüne geçilmelidir.
- Aynı binada meslek lisesi dışında başka okul türleri bulunmamalıdır.
- Valiliklerce Bakanlıkça uygulamaya konulan meslek haritalarına uygun olarak okul planlaması yapılmalıdır. (<https://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr>)
- Mesleki ve teknik eğitim okullarında okutulan derslerin bilgisayar programlarının lisansları alınmalı, e-maliye ve e-bildirge programlarının demolarının okullarda öğrencilerin derslerde kullanımına sunulması için gerekli Bakanlıklar arası çalışmalar yapılmalıdır.
- Okullarda teknolojik yenilik için gerekli bütçe ayrılmalı, özel sektörün katılımı ve katkısı mutlaka sağlanmalı, gerekiyorsa yasal yükümlülükler getirilmelidir.
- Okulda uygulanan alan/dallara yönelik ihtiyaç duyulan atölye ve laboratuvarlar mutlaka kurulmalıdır. Atölye ve laboratuvar alt yapısı tamamlamayan bu alanlara öğrenci kaydı yapılmalıdır.

5

İşletmelerde Mesleki Eğitim ve Staj Çalışmaları

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine göre, mesleki ve teknik Anadolu liseleri programında öğrenim gören öğrencilerin 12. sınıfta işletmelerde mesleki eğitim görmeleri esastır. İşletmelerdeki mesleki eğitim haftada üç gün işletmede beceri eğitimi, iki gün okulda veya işletmenin eğitim biriminde teorik eğitim olarak yapılmaktadır.

Mesleki eğitim merkezi programında ise öğrenciler öğrenim süresi boyunca her sınıf seviyesinde haftanın dört günü işletmelerde beceri eğitimi alırken haftanın bir günü okulda teorik eğitimlerine devam etmektedirler.

Ayrıca teknik eğitim programlarında okuyan öğrenciler 40 iş günü staj yaparlar. Stajın 15 iş gününe kadar olan kısmı 10 uncu sınıfın sonunda yapılabilir. Stajın işletmelerde yaptırılması esastır. Ancak yeterli özellik ve sayıda işletmenin bulunmaması durumunda staj, bir programa göre ilgili alan öğretmenlerinin gözetim ve denetiminde okulda da yaptırılabilir.

3308 sayılı Kanun'da, işletmelerde mesleki eğitim veya staj yapan öğrenciler için asgari ücretin net tutarının; yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde %30'undan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde %15'inden, (kanunla 5 yıl süresince %30 uygulanmaktadır.) mesleki eğitim merkezi programı öğrencilerine asgari ücretin %30'undan, kalfalık yeterliğini kazanan mesleki eğitim merkezi 12'nci sınıf öğrencilerine ise asgari ücretin %50'sindan aşağı ücret ödenemez.

2021 yıllarında 3308 sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerle bünyesinde öğrencilere beceri eğitimi veya staj yaptıran işletmelere öğrencilere ödemeleri gereken asgari ücret üzerinden Devlet katkısı uygulaması getirilmiştir.

Bu uygulama ile işletmelerce öğrencilere ödenebilecek asgari ücretin; yirmiden az personel çalıştıran işletmeler için üçte ikisi, yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işletmeler için üçte biri, mesleki eğitim merkezi programına devam eden öğrencilere ödenebilecek asgari ücretin ise tamamı Devlet katkısı kapsamında işletmelere geri ödenmektedir.

İşletmelerde mesleki eğitim ve staj çalışmalarına ilişkin öneriler şunlardır:

- Staj için işletmelere giden öğrencilerin aldığı Devlet Katkısı; doğrudan öğrencilerin hesabına aktarılmalı ve öğretmen aracı pozisyonundan çıkarılmalıdır. İşletmelerden dekont takibi hem öğretmen hem idareci açısından büyük sıkıntı olup bu durum kaldırılmalı ve işletmelerin sorumluluğuna verilmelidir. Bunun için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Ülkemizdeki mesleki ve teknik liselerde staj eğitimi adı altında yürütülen çalışmaların yeterli fayda sağlamadığı gibi öğrenciler tarafından da önemsenmemektedir Bunun için daha kabul edilebilir ve faydalı olabilecek uygulamalar değerlendirilmelidir.
- İşletmelerde mesleki eğitim ve staj Genel Sağlık Sigortası başlangıcına sayılmalıdır.
- 5510 Sayılı Kanun gereğince öğrencilerin çalışan gibi sigortalanması okullara çok büyük külfetler getirmekte ve okul yönetimlerini gereksiz yıpratmaktadır. Yasal düzenleme yapılarak bunun merkezi olarak yapılması sağlanmalı ya da okullara muhasebeci kadrosu verilmelidir. Bunların mümkün olmaması hâlinde sigorta işlemleri ile ilgili okul yöneticilerine cezai hükümler uygulanmamalıdır.
- On ve daha fazla öğrenciye beceri eğitimi, staj ve tamamlayıcı eğitim yaptıracak işletmeler bu amaçla bir eğitim birimi kurmaları 3308 sayılı Kanunla zorunlu kılınmıştır. İşletmelerin bu zorunluluğu yerine getirmesi için denetim ve cezai yaptırımların uygulanmasının başlatılması beceri eğitimi ve staj sorunlarının azalmasında önemli bir katkı sağlayacaktır.
- Koordinatörlük saati hesaplanması, ders yüküne göre değil işletmelerin uzaklığına göre yapılmalıdır.
- İşletmelerde mesleki eğitimini yapan koordinatörlerin iş yükünü azaltmak ve kâğıt israfını önlemek amacıyla koordinatörlükte kullanılan belgeler dijital ortama aktarılmalıdır.
- İşletmelerin alanında mesleki eğitim almış kişileri istihdam etmesi için; işletmeler için destek, teşvik ve hatta mesleki eğitim zorunluluğu konularında yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

6

Yabancı Dil Eğitimi

En az bir yabancı dili bilmek uluslararası alanlarda iş yapabilme için önemli olduğundan mesleki ve teknik okullarda bu husus dikkate alınmalı, öğrencinin mesleki ve teknik eğitime geldiğinde temel düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olması sağlanmalı ya da mesleki ve teknik eğitim kurumlarında yabancı dil eğitimine ağırlık verilmelidir.

7

Sektörler ile İş Birliği

Mesleki teknik eğitimin bir anlam ifade edebilmesi için sektörler ile iş birliği içerisinde bulunması gerekmektedir.

Sektörler ile yapılan iş birliği sonucunda maddi imkânlardan yararlanılabilecek bu sayede ülkemizde bulunan meslek ve teknik okullarının araç ve gereç donanımlarının yetersiz oluşunun önüne geçilebilecektir. Bu nedenle sektörün eğitimin içinde yer alması gerekli destek ve katkıyı sağlaması önemlidir.

Sektörle işbirliğine yönelik öneriler şunlardır:

- Okulda verilen eğitimlerin sektörün talep ettiği nitelikte olması için sektörle iş birliği içinde öğretim programları hazırlanması, alan/dal açılması, öğretmenlerin sektör içinde uyum eğitimine alınması, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi gibi hususlarda çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- İşletmelerin eğitim birimi sorumluları ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve MEB yetkilileri belirli zamanlarda bir araya gelerek gerekli bilgi alışverişinde bulunmalı, işletmelerin ve Bakanlık birimlerinin beklentileri bu toplantılarda değerlendirilmelidir. Bu çalışmalarla mesleki ve teknik eğitimin tüm süreçleri güncellenmelidir.
- İl istihdam ve mesleki eğitim kurumlarının toplantılarında il bazlı ve geleceğin meslekleri dikkate alınarak çalışmalar yapılmalıdır.
- Sektörle birlikte iş birliği toplantıları her alanda gerçekleştirilmeli, bu toplantılarda ortak kararlar hayata geçirilmeli ve çalışmaların sonuçları paylaşılmalıdır.
- İşletmelerin meslek ve teknik okullarına daha fazla yatırım yapmaları sağlanarak, öğrencilerin daha nitelikli olarak iş hayatına katılmaları sağlanmalıdır.

8

Yükseköğretime Geçiş

Ülkemizde yükseköğretime geçiş, OECD ülkelerinde farklı şekillerde yapılandırılmıştır. Bazı ülkeler okullar arasında yatay ve dikey geçişleri kolaylaştırırken; bazı ülkeler de geçişleri sınırlandırmışlar veya hiç izin vermemektedirler. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarından mezun olan öğrencilerin yükseköğretime devam etmeleri ülkemizde sürekli olarak sorun alanı hâline gelmiştir. Toplumda METOK öğrencilerinin yükseköğretimin bütün branşlarına başvurmalarına karşı çıkarken genelde kamuoyu bu yönde bir sınırlama getirilmesine şiddetle karşı çıkmaktadır.

Yükseköğretime geçişlerde uygulanan sınav, Anadolu liseleri ve fen liselerindeki müfredatın tamamından sorumlu tutulan mesleki ve teknik eğitim öğrencilerini dezavantajlı duruma getirmektedir. Mesleki ve teknik becerileri elde ederken akademik olarak diğer okul türlerine göre eksik ders almakta ve yükseköğretime geçiş sınavlarında yeterince başarı gösterememektedir. Bu nedenle

özellikle akademik olarak da başarılı olan öğrenciler, alanlarının devamı niteliğindeki lisans programlarına yerleşemeyip, farklı bir alanda yükseköğretim eğitimine devam etmektedirler. Bu durum öğrencilerin dört yıl boyunca almış oldukları eğitim boşa gitmesine neden olmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim bir bütün olarak ortaokuldan itibaren yükseköğretime kadar yeniden planlanması ve daha nitelikli işgücünün yetiştirilmesinin ülkemiz refahı ve yükselişi açısından önem arz ettiği bir gerçektir.

Mesleki ve teknik eğitim okullarında son sınıf düzeyinde olup yükseköğretime yerleşen öğrencilere ilişkin bilgiler aşağıdaki tablodaki gibidir.

YIL	LİSANS (%)	ÖNLİSANS (%)	AÖF (%)
2019	2,33	15,83	1,23
2020	3,00	17,96	1,48
2021	2,13	14,65	1,55
2022	2,73	19,89	1,65
2023	2,49	18,82	1,49
2024	2,62	18,30	2,37

* istatistik.yok.gov.tr adresinden "Yükseköğretime Geçiş İstatistikleri" bölümünden alınmıştır.

Yükseköğretime geçiş ile ilgili öneriler şunlardır:

- Yükseköğretime geçiş sınavı, genel eğitim ve mesleki ve teknik eğitim olmak üzere iki şekilde yapılmalıdır.

- Mesleki ve teknik orta öğretiminden mezun olanlara alan ayrımı yapmaksızın alanlarında tercih yapmaları hâlinde ek puan verilmelidir.

- Üniversite ile iş dünyasının mesleki eğitim ile ilgili olarak koordine içerisinde bulunması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

- Üniversitelerdeki eğitim programlarının içerikleri, bir taraftan dünyadaki gelişmeler dikkate alınarak ve diğer taraftan da ülkemizdeki iş piyasasının ihtiyaçları göz önünde bulundurularak dikkate belirlenmelidir.

- Mesleki ve teknik eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı, üniversiteler, KOBİ'ler, yerel yönetimler ve işletmeler ortak çalışma platformları oluşturmalıdır.

- Üniversitelerdeki özellikli MYO'larda mesleki ve teknik eğitim gözden geçirilmeli, geleneksel programların yerine öğrencilerin mesleki yeterlilik kazanacakları yetenek ve beceriler ön plana çıkarılacağı programlar açılmalıdır. İstihdamı azalan programlar yeniden değerlendirilmeli ya da kapatılmalıdır. Açılacak yeni programlarda yapay zekâ, robotik, dijital dönüşüm, endüstri 5.0, yeşil teknoloji ağırlıklı tematik yeni modeller olmalı, sektörün ihtiyaçları doğrultusunda planlanmalıdır.

- MYO'ları yeniden değerlendirilmeli, bu okulların eğitim, öğretim elemanı, fiziki alt yapı ve eğitim programları gözden geçirilerek genel bir iyileşme programı hazırlanmalıdır. Ayrıca MYO'ların öğrenciler tarafından daha fazla tercih edilmesi için bu öğrencilerin bilgi ve yetkinliklerini artırmaya yönelik staj uygulaması, işlerinde çalışma imkânlarının geliştirilmesi için çalışmalar başlatılmalıdır.
- MYO'ların öğretim elemanı ihtiyacı olması durumunda ortaöğretim mesleki ve teknik okullarında görev yapan meslek dersleri öğretmenleri tercih edilmeli ve bu öğretmenlerin MYO'ına geçişini kolaylaştırmak için yasal düzenleme yapılmalıdır.
- Meslek Yüksekokulları öğrenciler ve öğretim elemanları açısından cazip hâle getirilmelidir.
- Mesleki ve teknik okul mezunlarının MYO'ları tercihlerini teşvik eden sistem yeniden kurulmalıdır.

9

Mezunların İstihdamı

Mesleki ve teknik eğitimin temel amaçlarından birisi, bireylere güncel mesleki bilgi, beceri ve yetkinlikler kazandırarak onların iş gücü piyasasına geçişini ve istihdam edilebilirliğini artırmaktır.

Mesleki ve teknik eğitim, okul ve iş yeri tabanlı öğrenme yoluyla çeşitli meslek alanlarında beceri gelişimini sağlayarak okuldan işe geçişini desteklemektedir. İyi tasarlanmış mesleki ve teknik eğitim sistemleri, iş dünyasının değişen koşullarında hem gençlerin iş piyasasına geçişini kolaylaştırmakta hem de istihdamda olanlar için iş gücü piyasasındaki geçişlerini desteklemektedir. Bu bağlamda birçok ülkede mesleki ve teknik eğitim alan gençlerin istihdam oranlarının genel programlardan mezun olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bazı ülkelerde ise mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam oranları, yükseköğretim mezunlarının istihdam oranları ile yaklaşık olarak aynıdır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim istihdama geçişini kolaylaştırarak lise eğitiminden sonra iş bulmak için geçen süreyi kısaltmakta, çalışanların ortalama olarak genel lise programlarına göre daha yüksek ücretler almasını sağlamakta ve kalıcı istihdamda bulunma olasılıklarını artırmaktadır (OECD, 2020).

Tablo 1'de yer alan bilgilere göre, mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının iş gücüne katılma ve istihdam oranı, genel ortaöğretim mezunlarına oranla daha yüksek iken işsizlik oranları daha düşüktür (TÜİK, 2024).

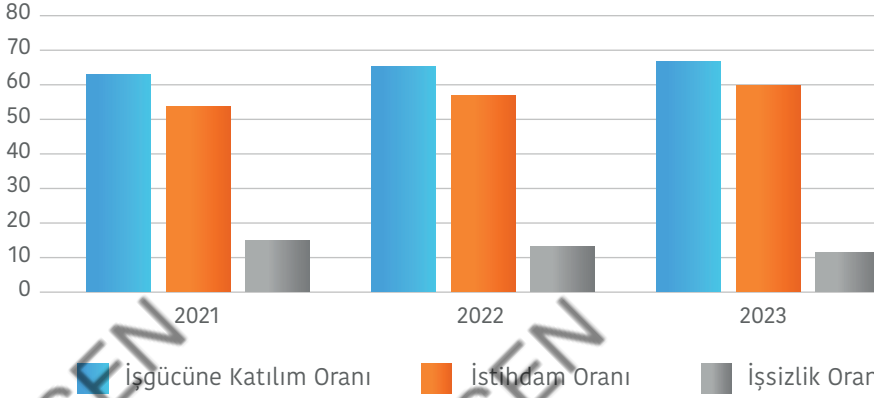
Tablo 1: Eğitim Durumlarına Göre İşgücü İstatistikleri

EĞİTİM DURUMU	İŞGÜCÜNE KATILIM ORANI	İSTİHDAM ORANI	İŞSİZLİK ORANI
Lise Altı Eęitlimliler	45,9	42,1	8,1
Lise	56,2	49,4	12,1
Mesleki ve Teknik Lise	67,6	60,7	10,1
Yükseköğrenim	77,4	69,8	9,8

* TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2023 - Yıllık

Mesleki ve teknik eğitim alanların iş gücüne katılımı ve istihdamına yönelik bu veriler ışığında mesleki ve teknik eğitimin bireyleri istihdam hazırlama ve istihdam edilmelerini kolaylaştırmada önemli bir rol üstlendiği ve böylece kişilerin toplumsal rollerini daha etkin yerine getirmelerini güçlendirdiği değerlendirilmektedir.

TÜİK verilerine göre 15+ yaş grubuna ilişkin mesleki ve teknik ortaöğretim işgücü istatistikleri şöyledir:

İş piyasasının mesleki ve teknik eğitim mezunlarından memnuniyet oranları şöyledir:

Yıllar	2016	2017	2020	2021	2022
Oran	74,90	74,70	75,10	76,27	73,60

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının mezunlarının istihdamına yönelik öneriler şunlardır:

- Mezunların takibi mutlaka yapılmalıdır.
- Mezunlar için rehberlik ve istihdam ofisleri oluşturulmalı, girişimcilik eğitimleriyle kendi işini kurmak isteyen mezunlar desteklenmelidir.
- Mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrencilerin kendi işyerlerini kurabilmeleri için kredi desteği sağlanabilir.
- Kendi işyerlerini kuran öğrencilere vergi indirimi, sigorta primlerinde indirim gibi teşvikler getirilmelidir.
- İşletmeler, mesleki ve teknik eğitim mezunlarını ucuz iş gücü olarak görmemeli, bunları sahiplenmesi ve işyerinde çalıştırdığı personelin en azından %50 oranında mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olmuş olan öğrencileri istihdam etmesi için yasal düzenleme yapılmalıdır ve takibi gerçekleştirilmelidir.
- Yapay zekâ teknolojilerinin ve otomasyonun yaygınlaşması ile hâlen eğitimi verilen birçok pozisyonu işsiz hâle geleceğinden beceri transferine imkân sağlayan ve işgücü piyasası tarafından da tanınacak beceri geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.

- Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi ile öğrencilerin staj ve mezuniyet sonrası istihdamında işbirliği yapılmalıdır.
- Sağlık programı uygulanan mesleki ve teknik programlarında Sağlık Bakanlığı mevzuatı dikkate alınarak değerlendirilmeli, üst öğrenime geçişler ile istihdamı kolaylaştırıcı alan/dalar mesleki ve teknik eğitim okullarında açılmalıdır.
- Uçak bakım alanı olan mesleki ve teknik okullardan mezun olan öğrencilerin diplomaları Ulaştırma Bakanlığına bağlı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne akredite edilmediğinden istihdamda zorluk yaşanmaktadır. Bu sorunun bir an önce çözülmesi gerekmektedir.
- Denizcilik alanı programı uygulayan okullarda öğrenci 4 yıl okuyup grostonu yüksek gemilerde “vardiya zabiti” olamamaktadırlar. Öğrenciler bu gemilerde “yağcı” olarak çalıştırılmaktadır. Bunun için de 4 yıl öğrenim görmeye gerek olmamakta, çok kısa sürede aldıkları belge ile aynı konumda çalışabilmektedirler. Bu hususun dikkate alınarak mevzuatta gerekli düzeltme ve değerlendirmenin yapılmalıdır.

10

Haftalık Ders Yüğü

Yoğun ders saati ve ders çeşidi olması sebebiyle, sportif, sanatsal faaliyetlere zaman ayıramaması öğrencinin hem akademik hem de sosyal açıdan kendini gerçekleştirememesine neden olmaktadır ve öğrenci tercihlerinde olumsuz etki yapmaktadır. Bu nedenle mesleki ve teknik Anadolu liselerinde ders yükünün 43-46 saatten 32-36 saate indirilmesi bir plan dâhilinde gerçekleştirilmelidir.

Ders yükü her alan için ayrı ayrı belirlenmeli, ders çeşitleri gerekiyorsa birleştirmeler yapılarak azaltılmalıdır. Ayrıca genel bilgi derslerinin öğretim programları ve ders saatleri mesleki ve teknik okullar 9. Sınıflar ortak sınıf kabul edilerek 10. sınıftan itibaren ayrı belirlenerek uygulamaya konulmalıdır.

MESEM’lerde derslerin tam ve etkin yapılabilmesi için “Tam Gün Tam Yıl Uygulaması” kapsamına alınması için gerekli düzenleme yapılmalıdır.

11

İş Sağlığı ve Güvenliği

Okullarda iş güvenliği, işyerleri gibi okullarda da uygulanması gereken ve yönetmelik ile zorunlu hâle gelen prosedürleri içermektedir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu işyerleri gibi okullarında uyması gereken iş güvenliği ile ilgili konular bulunmaktadır. Okul ortamında doğabilecek olası risklerin oluşmaması için öncesinde risk değerlendirmesinin okullarda yapılması gerekmektedir. Söz konusu iş ve işlemlerin yerine getirilmesi için okullara iş güvenliği uzmanlığı kadrosu tahsis edilmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığının 2024/36 sayılı mesleki ve teknik eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenli uygulamaları genelgesi kapsamında koordinatör öğretmenlerin görevlerini yerine getirmede sorunlar bulunmaktadır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 2'nci Maddesinin ikinci fıkrasının (ç) Bendinde “Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar.” Kanun hükümlerine tabi bulunmamaktadır. Bu işletmelerin İSG kurallarına uygunluğunun denetiminin mesleki ve teknik eğitim öğretmenler ve/veya iş güvenliği öğretmenler tarafından yapılması mümkün bulunmamaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin ‘İşletmelerin Bildirilmesi, İşletme Belirleme Komisyonlarının Kuruluş ve Görevleri ile Sözleşme’ başlıklı dördüncü bölümünde yer alan hükümlerin yerine getirilmesi amacıyla kurulan komisyon üyelerinin içerisinde İş Güvenliği Uzmanı bulunmamaktadır.

3308 sayılı Kanun’un 41’nci maddesinde tanımlanan “...iş ortamı, sosyal güvenlik, iş güvenliği ve sağlık şartları bakımından ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca denetlenir. Denetimle ilgili raporlar valiliğe verilir. Raporlarda belirtilen hususlar valilikçe değerlendirilir ve gereği yapılır.” hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

Ülkemizde mesleki ve teknik Anadolu Liseleri, çok programlı liseler ve mesleki eğitim merkezlerinde okuyan öğrencilerin İSG şartları bakımından tam uygunluk sağlayamayan küçük ve orta ölçekli önemli bir sayıda işletmenin bulunduğu bilinmektedir. Bu durumda önemli sayıda işletmede mesleki eğitim gören öğrencilerin eğitime devam etmeleri mümkün bulunmamaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığının özel sektör işyerinde denetim ve yaptırım yapma yetki sorumluluğu bulunmadığından uygulanabilir olmadığı değerlendirilmektedir.

İl ve İlçe millî eğitim müdürlüğünde görevli iş güvenliği uzmanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Kayıt, Takip ve İzleme Programı Platformu (İSG Katip) üzerinden sözleşme imzaladığı kurumların fiilen iş güvenliği hizmetlerini sunmak, ilgili kurumların çalışanlarına eğitim vermekle yükümlüdürler.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında İSG Katip sözleşmesi bulunmayan ve fiilen iş güvenliği uzmanı olmayan okul ve kurumların, işletmenin çalışan ve öğrencilerine iş güvenliği eğitimleri vermeleri yasalara aykırılık teşkil etmektedir.

Meslek alanlarına özel risk değerlendirme eğitimi amaç, içerik ve kapsam bakımından belirtilen süre içerisinde yapılması mümkün bulunmamaktadır. İş güvenliği uzmanları her branştan öğretmenin alanlarına özel risk değerlendirme eğitimi vermeleri hâlinde, her koordinatör öğretmene işletmedeki tehlike ve risklerin sorumlulukları da yüklenmiş olunacağından yasal olmayan, gereksiz tehlike ve risk sorumluluğu yüklenmesi söz konusu olunacaktır.

İşletmelerin yükümlü olduğu yasal sorumlulukları yerine getirirken, koordinatör öğretmenlerin mevzuatta yeri olmayan, görev, yetki ve sorumluluklarının dışında olan gözetim sorumluluğu verilerek ileride meydana gelecek kazalarda gereksiz yere taraf konumuna getirmektedir. Görevin yerine getirilmesi sürecinde koordinatör öğretmenin eğitim öğretimle ilgili diğer görevlerinin aksatması söz konusu olacaktır. Bu nedenle konuya açıklık getirilmesi ve söz konusu görevlerin iş güvenliği uzmanlarıncaya yapılmasının sağlanması gerekmektedir.

12

Alan/Dal Açma İşlemleri

Mesleki ve teknik Anadolu liseleri ve Çok programlı Anadolu liselerinde 53 alan ve 114 dalda, MESEM'lerde ise 39 alan 193 dalda eğitim ve öğretim yapılmaktadır.

Söz konusu okullarda alan açma/kapatmalarda çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunları ortadan kaldırmak için işgücü piyasasındaki muhtemel değişimleri ortaya koyan projeksiyonlar yapılmalı, talebi olmayan meslekler için eleman yetiştiren alan ve dallar kademeli olarak kapatılmalıdır. Ayrıca alan/dal açma ve kapatma işlemlerinin sadece okul yöneticilerinin isteği ve görüşü doğrultusunda değil, sektörün beklentileri, yerel ihtiyaçlar, öğrenci talepleri, zümre öğretmenler kurulu kararları gibi hususlar rapor hâline getirilip il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine gönderilmelidir.

İl/ilçe millî eğitim müdürlükleri okullar tarafından teklif edilen alan/dal açma/kapatma tekliflerini bünyesinde ilgili alan öğretmenlerinin de yer aldığı bir komisyonca değerlendirilip hazırladıkları rapor il istihdam ve mesleki eğitim kurullarına teklif etmelidirler.

En Çok Tercih Edilen Alanların Öğrenci Sayıları ve Oranları (2024-2025)

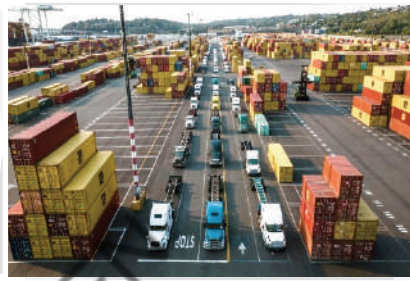
ALAN	ÖĞRENCİ SAYISI	% ORANI
ELEKTRİK-ELEKTRONİK TEKNOLOJİSİ	173.386	%11.99
BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ	163.976	%11.34
SAĞLIK HİZMETLERİ	140.615	%9.73
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ	100.841	%6.98
MUHASEBE VE FİNANSMAN	94.397	%6.53
YİYECEK İÇECEK HİZMETLERİ	93.772	%6.49
MAKİNE VE TASARIM TEKNOLOJİSİ	75.486	%5.22
GÜZELLİK HİZMETLERİ	73.444	%5.08
MOTORLU ARAÇLAR TEKNOLOJİSİ	72.267	%5.00
METAL TEKNOLOJİSİ	44.515	%3.08
MOBİLYA VE İÇ MEKÂN TASARIMI	40.584	%2.81
MODA TASARIM TEKNOLOJİLERİ	35.394	%2.45
BÜRO YÖNETİMİ VE YÖNETİCİ ASİSTANLIĞI	32.476	%2.25
TESİSAT TEKNOLOJİSİ VE İKLİMLENDİRME	27.961	%1.93
ADALET	27.412	%1.9
GRAFİK VE FOTOĞRAF	23.366	%1.62
KİMYA TEKNOLOJİSİ	20.544	%1.42
İNŞAAT TEKNOLOJİSİ	19.561	%1.35
PAZARLAMA VE PERAKENDE	17.307	%1.20

* <https://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr/> (15.01.2025)

Çalışan Sayısına Göre İlk 10 Alan

ALAN	ÖĞRENCİ SAYISI	ÇALIŞAN SAYISI
PAZARLAMA VE PERAKENDE	17.307	2.880.514
İNŞAAT TEKNOLOJİSİ	19.561	2.029.551
YİYECEK İÇECEK HİZMETLERİ	93.772	2.028.902
MUHASEBE VE FİNANSMAN	94.397	1.794.827
KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ	16.472	1.436.278
BÜRO YÖNETİMİ VE YÖNETİCİ ASİSTANLIĞI	32.476	1.303.433
MODA TASARIM TEKNOLOJİLERİ	35.394	1.085.716
MAKİNE VE TASARIM TEKNOLOJİSİ	75.486	906.972
ELEKTRİK-ELEKTRONİK TEKNOLOJİSİ	173.386	729.706
SAĞLIK HİZMETLERİ	140.615	647.958

* <https://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr/> (15.01.2025)

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, il düzeyinde istihdam ve mesleki eğitim politikalarının oluşturulmasını, istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirler almak ile uygulanacak aktif işgücü programlarının belirlenmesi, istihdam etkinliklerinin ve mesleki eğitim uygulamalarının izlenmesini ve değerlendirmesini sağlayan İŞKUR'a bağlı kurullardır.

Valinin başkanlığında toplanan kurul belediye başkanı, büyükşehir belediyesi bulunan illerde büyükşehir belediye başkanı veya genel sekreteri ya da genel sekreter yardımcısı, il özel idaresi genel sekreteri, il millî eğitim müdürü, il sanayi ve ticaret müdürü, İŞKUR il müdürü, il ticaret ve sanayi odası başkanı veya başkanları, işçi konfederasyonlarından birer temsilci, işveren konfederasyonlarından birer temsilci, sakatlar konfederasyonundan bir temsilci, il esnaf ve sanatkârlar odaları birliği başkanı, ilde bulunan yükseköğretim kurumlarının çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümü veya mesleki teknik eğitim bölümlerinden valinin belirleyeceği bir öğretim üyesinden oluşmaktadır.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının oluşumuna eğitim sendikaları temsilcileri ile ildeki mesleki ve teknik okullar alan zümre başkanlarından biri de eklenmelidir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında alan ve dal açma teklifleri bu kurullar aracılığıyla gerçekleştirilmekte ve değerlendirilmekte ve teklif ve onay için Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmektedir.

İlin mesleki eğitim ve istihdam politikalarını belirlemesi nedeniyle kurulun etkin ve verimli çalışması önemlidir. Ancak bu kurullarda mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitim ile ilgili görevleri etkin olarak yapmadığı gibi bu görevini bazı illerde il millî eğitim müdürlüklerinin mesleki eğitim şubelerine bıraktığından dolayı çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu kurulların yapısının ve görevlerinin yeniden oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

14

Protokoller

Millî Eğitim Bakanlığınca ilgili sektörlerde meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen ve öğrencilerin yeterliliklerinin geliştirilmesi, öğretim programlarının güncellenmesi, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi; başarılı öğrencilere destek verilmesi ve mezunlara istihdam imkânı sağlanması, mesleki eğitimi/staj imkânı sağlanması, öğrencilere temrinlik malzeme ve burs desteği sağlanması, alan atölye/laboratuvarların güncel teknolojilere göre donatım desteği sağlanması, yeni okul inşa edilmesi vb. amaçlar açısından çeşitli bakanlıklar, sektörler ve STK'larla çok sayıda iş birliği protokolü hayata geçirilmiştir.

İmzalanan bazı işbirliği protokollerinin işlerliğinin tam sağlanamaması, sadece belge üzerinde kalması yürürlüğe konulan protokollerin etkin olarak uygulanmasını olumsuz etkilemekte ve olumsuz bir algı oluşturmaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan sorunların çözüme kavuşturularak protokollerin uygulanması mutlaka izlenmeli, yerine getirilmeyen yükümlülükler olması hâlinde tek taraflı iptal edilmelidir.

15

Yeşil Müfredata Geçiş

Avrupa Birliği, eğitim öğretim kademelerindeki öğretim programlarında yeşil eğitimi ön plana çıkarmış olup UNESCO'nun aldığı tavsiye kararıyla da 2030 yılına kadar tüm ülkelerin eğitim öğretim müfredatlarının yeşil eğitime göre düzenlenmesini tavsiye etmiştir. Bu durum 12. Kalkınma Planı gibi üst politika belgelerinde yeşil ve dijital dönüşümün öğretim programlarına yansıtılması ile ilgili politikalara yer verilmiştir.

Bu kapsamda tüm öğretim programları gözden geçirilmelidir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim okullarında üretime dayanan alanlarda geri dönüşüme yönelik çalışmaların artırılması, yeşil enerji ve yenilenebilir enerjiler ile ilgili projelerin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Endüstri 5.0, ya da Toplum 5.0 insanın kullanılmadığı, insansız teknoloji çağı olarak adlandırılabilir. Yapay zekâ teknolojileri, kendi kendine öğrenebilen otonom robot sistemleri bu teknolojinin temel kavramlarıdır. Sürdürülebilirlik ilkesi ile çevre dostu üretim süreçlerini benimseyen Endüstri 5.0, döngüsel ekonomi ve kaynak aktarımını optimize etme gibi çözümler sunmaktadır. İnsan merkezli yapısıyla insanların yaratıcılığını ve yaratma rollerini ön plana çıkarırken, robotlar ve yapay zekâ gibi teknolojiler bu süreçte tamamlayıcı bir araç olarak kullanılmaktadır. Üretim yerlerini daha akıllı hâle getirmek için endüstriyel bilgisayar mühendisliği, robotik kodlama ve yapay zekâ mühendisliği gibi meslek dallarına ihtiyaç duyulacaktır. Temel olarak sanayi ve bunun yanında eğitim, savunma sanayi ile gıda alanları Endüstri 5.0'ın mesleki alanlarını yaygınlaştıracak ve geliştirecektir.

Dijitalleşmenin eğitime getirdiği yenilikler, eğitim sistemlerinde önemli değişikliklere neden olacaktır. Öğretmen-öğrenci-okul-veli kavramlarına yeni anlamlar kazandıracaktır.

Tüm bu gelişmeler dikkate alınarak toplumun bilgilendirilmesi, gençlerin çok iyi adapte edilmesi, eğitimi özellikle de mesleki ve teknik eğitimi gelişmelere uygun olarak yapılandırması oldukça önem arz etmektedir.

• **Sektöre Yönelik Okulların Açılması:** MEB tarafından sektörlerin yoğunluğun bulunduğu yerlerdeki işletmelerde mesleki eğitime katılımlarını sağlayarak mesleki yeterliliklerinin artırılması, altyapının geliştirilerek sektörel kümelenmenin sağlanması ile birlikte işgücü piyasası ihtiyaçlarına uyumun güçlendirilmesi amacıyla Bölge Okulu, İhtisas Okulu, Sektör İçi ve Sektöre Entegre Özellikli Okulların açılması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda 10 ildeki ve 11 meslek ve teknik Anadolu lisesi ilk aşamada “bölge okulu” kapsamına alınmıştır. 11. Sınıf öğrencilerinin alanının bulunması hâlinde kapsama alınan okullara nakil talebinde bulunabilecek ve yatılılık durumunda da faydalanabileceklerdir. Ancak bu durumun okullar arası kalite ayırımının ortaya çıkarılabileceği ve kız öğrencilerin okullaşması ile ilgili sorunlar meydana gelebileceği dikkate alınmalı, bu konuda gerekli düzenleme ve tedbirler alınmalıdır.

• **İhtisaslaşmış Okulların Açılması:** Mesleki ve teknik okulların değişen dünyaya entegre olması, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücü ihtiyacının karşılanması amacıyla ihtisaslaşması için Millî Eğitim Bakanlığınca bir düzenleme gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 31 Denizcilik, 35 Tarım, 291 Ticaret ve 137 Turizm sektörlerine ait alan adı ile okul adının birlikte kullanıldığı eski okul adları da dikkate alınarak yeniden okul adları 25.10.2024 tarihli Makam Onayı ile değiştirilmiş ve Valiliklere bildirilmiştir. Böylece sektöre yönelik ihtisaslaşmış okullar oluşturulmuştur.

Bun kapsamda;

- Denizcilik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
- Tarım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
- Ticaret Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
- Turizm Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi eski adına geri dönmüştür.

Söz konusu uygulama gerek sektörde gerekse toplumda olumlu karşılanmıştır. Bu uygulamanın endüstri meslek, iletişim meslek ve adalet meslek liselerinde de gerçekleştirilmesi uygulama açısından önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Ayrıca eğitim devam eden Gıda Teknolojisi, Giyim Teknolojisi, El Sanatları Teknolojisi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Grafik ve Fotoğraf vb. alanların nasıl ihtisaslaştırmanın nasıl olacağı açıklığa kavuşturulmalı ve bu alanlarda da ihtisaslaştırma sağlanmalıdır.

• **Ortaokulların Açılması:** Ortaokul döneminde meslek ve teknik eğitimin alt yapısını oluşturmak, bir farkındalık oluşturmak amacıyla 5 ilde mesleki ve teknik Anadolu Lisesi bünyesinde ortaokullar faaliyete geçirilmiştir. Daha önceki yıllarda varken iken kapatılan ortaokulların ülke genelindeki fiziki durumu uygun tüm mesleki ve teknik okullar bünyesinde faaliyete geçirilmesinin önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Ortaokulların açılması uygun olmakla birlikte verilen eğitimin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkarılmasını sağlamalı, tüm mesleklere ilişkin bilgilendirme yapılmalı, diğer okullara nakil ve geçişlere imkân sağlanmalıdır.

• **Yeni Okulların Açılması:** Valiliklerden gelen talepler doğrultusunda yeni mesleki ve teknik okullar açılmaktadır.

Bilindiği gibi dünyada ülkelerin ekonomilerine yön veren temel sektörler; tarım, sanayi ve hizmet sektörleridir. Son yıllarda dünya ülkelerinde tarım ve sanayi sektörüne göre hizmet sektörü daha önemli bir duruma gelmiştir. Hizmet sektörü, tarım ve sanayi sektörüne oranla daha fazla gelir getiren ve daha fazla istihdam sağlayan bir sektör durumuna gelmiştir.

Hizmet sektörü üretiminin sanayi üretimine oranı 2003 yılında sadece %28 iken, bugün bu oran %80 seviyesine çıkmıştır. Her türlü ticaret, finans ve mali hizmetler, turizm, ulaştırma, haberleşme, eğitim, sağlık, dağıtım, inşaat, mühendislik, bilgi ve iletişim, kamu hizmetleri ve serbest meslek hizmetleri hizmet sektörü kapsamındadır.

Hizmet sektörünü oluşturan en önemli sektörler ise ticaret ve turizm sektörleridir.

Bugün dünya ticaret hacminin 32 trilyon dolar seviyesine çıkması, ülkemizin buradaki payının giderek artış göstererek 300 milyar dolara çıkması oldukça önem arz etmektedir. Özellikle üretimden ziyade üretilen ürünlerin satış ve pazarlanması, yeni pazarların bulunmasının ön planı çıktığı küresel ticaret anlayışında, e-ticaret ile uluslararası bir pazarlama stratejisi ticaret eğitiminin önemini daha artırmaktadır.

Ayrıca turizmde 1995 yılında yıllık 7,3 milyon turist çeken bir ülke iken 60 milyon turist çeken bir ülke durumuna gelmemiz ve 60 milyar dolar gelir beklentimiz, dünyada en fazla turist çeken 5. Ülke olmamız, bu sektörde 2028 yılına kadar 100 milyon turist hedeflememiz oldukça önemlidir. Bu hedefi gerçekleştirmek için nitelikli iş gücünün de karşılanması gerekmektedir.

Dünya genelinde 270 milyondan fazla kişiye iş imkânı sunan bu sektör sadece ekonomik değil, sosyal ve kültürel etkileriyle de ülkelerin kalkınmasına etki etmektedir. Unutmayalım ki turizm harcamalarının 1,5 trilyon dolara ulaşması da turizm eğitiminin önemini ortaya koymaktadır.

Bu açıklamalar doğrultusunda ülke genelinde yeni mesleki ve teknik Anadolu liseleri faaliyete geçirilerek ekonomimizin ihtiyaç duyacağı nitelikli işgücü yetiştirilmelidir.

18

Döner Sermaye Çalışmaları

Döner sermaye uygulaması, mesleki ve teknik eğitim açısından öğrencilerin uygulamalı eğitimde deneyim kazanmaları açısından önemlidir. Döner sermaye işletmeleri, öğrencilerin gerçek iş ortamlarını deneyimlemelerine olanak tanınması, öğrencilerin üretime doğrudan katılmasını sağlaması, iş disiplini, zaman yönetimini ve takım çalışması gibi yetilerini geliştirmeye imkân vermesi açısından önemlidir.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimde üretimi desteklemek amacıyla mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının döner sermaye gelirlerinden alınan %15'lik hazine kesintisi %1'e düşürülmüştür. Böylece döner sermayelerin üretim kapasiteleri artırılarak daha fazla öğrencinin gerçek iş ortamında eğitim almasının önünü açılmış ve döner sermaye gelirlerinin ülke ekonomisine katkıda bulunması sağlanmıştır.

Döner sermaye yalnızca bir gelir kaynağı değil, aynı zamanda eğitim-üretim aktivitelerini aktif olarak artırmayı sağlayan bir araç olarak konumlandırılması sağlanmalıdır.

19

Öğretim Programları Geliştirme

Son yıllarda güncellenen öğretim programları ile öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerini güçlendirilerek, meslek alanlarındaki yeni teknolojilerine uyumlarını artıracak içerik ve etkinliklerle zenginleştirilmiştir. Öğrencilerin ilgi ve tercihleri doğrultusunda yeni modelde seçmeli meslek dersleri ve sertifikasyon dersleri oluşturulmuştur.

Mesleki ve teknik eğitimde 55 alan ve 203 dalda eğitim verilirken gelişen teknolojik gelişmelerle bağlantılı olarak ve sektörle iş birliği içinde öğretim programları güncellenmiş ve 53 alan ve 114 dalda eğitim vermeye başlanmıştır. Sektörlere yönelik yeni programlar ve haftalık ders çizelgeleri uygulamaya konulmuştur.

Öğrencilerin mesleklerine özgü derslerle geç tanışmalarının önüne geçilerek yeni programda meslek derslerinin dokuzuncu sınıfta başlaması sağlanmıştır.

Tüm bu gelişmelere rağmen mesleki ve teknik eğitim öğretim programları, hızla değişen sektör ihtiyaçlarına yeterince hızlı adapte olamamaktadır. Bu durum mezunların iş piyasasında yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Bunun için öğretim programlarının güncel tutulması gerekmektedir. Bunun için öğretim programları hazırlanmasında, özel sektörün mesleki ve teknik eğitime daha fazla katılım ve desteği sağlanmalıdır. Her alanda hazırlanan öğretim programlarında, bilişim teknolojilerinden azami derecede yararlanma yönünde kazanımlar yer almalı, yapay zekâ gibi yeni teknolojiler dikkate alınmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitimin iş dünyası ile daha yakın iş birliği içinde çalışması, işverenlerin beklentilerine uygun, gelişmiş ve esnek öğretim programları geliştirilerek, mezunların iş gücü piyasasına daha kolay adapte olmaları sağlanmalıdır.

20

Kalite Güvence Sistemi

Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları Kalite Güvencesi Yönergesi ile mesleki ve teknik eğitim okullarında kalite güvence sistemi kurulmuştur. 2019 yılında mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında görev yapan 25 bin öğretmene kalite eğitimi verilmiştir. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öz değerlendirme uygulanmıştır. Bu çalışmaların tüm öğretmenleri ve meslek ve teknik okullarını kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması önemli katkılar sağlayacaktır.

21

Ar-Ge Merkezleri

Mesleki ve teknik eğitim okulların bünyesinde kurulan Ar-Ge merkezlerinde teknolojik altyapısı güçlendirilmiş ürünlerin üretilmesi, bunların marka, patent ve tasarımlarının tescil edilerek üretim kapasitelerinin artırılması ile bu merkezlerde uygulamalı eğitimler yapılarak donanımlı insan kaynağı yetiştirilmesi amacıyla pilot olarak 20 ilde ve 55 okulda Ar-Ge Merkezi kurulmuştur. Bu merkezlerin okulların bulunduğu yerleşim birimine büyük katkılar sunduğu dikkate alınarak mesleki ve teknik eğitim okullarda yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

22

Fikri ve Sınai Mülkiyet

Millî Eğitim Bakanlığı ile Türk Patent ve Marka Kurumu arasında imzalanan “Eğitim İş Birliği Protokolü” kapsamında mesleki ve teknik eğitim kurumları tarafından patent/faydalı model/tasarım/marka alanlarında çalışmalar başlatılmıştır. Bu konuda Türk Patent ve Marka Kurumuna 20.000 binden fazla başvuru yapılmış bunun yaklaşık 4.000’i tescil edilmiştir.

Bu çalışmaların Dünyadaki gelişmeleri dikkate alınarak devamı sağlanmalı, yönetici, öğretmen ve öğrenciler teşvik edilmeli ve bu konuda yasal düzenlemeler de hayata geçirilmelidir.

23

Beslenme Hizmetleri

Mesleki ve teknik eğitim okullarında günlük 9-10 saat ders yapılması ve ağırlıklı olarak dezavantajlı ailelerin çocuklarının gelmesi bu okullarda beslenme hizmetlerini sorun olarak ortaya çıkarmaktadır. Çok az okulda verilmekte olan öğle yemeğinin tüm okullara yaygınlaştırılması için bütçe imkânları artırılmalıdır.

Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM)

MESEM'ler ortaokul mezuniyetinin ardından öğrencilere 4 yıllık mesleki ve teknik eğitim sunan eğitim türüdür. Öğrenciler haftada bir veya iki gün MESEM'lerde eğitim alırken diğer günler işletmelerde uygulamalı ve 'yaparak öğrenme' modeline dayalı eğitim almaktadır. Öğrenciler 3 yılın sonunda kalfa, 4 yıllık eğitim sonunda da usta unvanıyla mezun olmakta ve fark derslerini vererek meslek ve teknik Anadolu lisesi diploması almaya da hak kazanabilmektedirler.

Son yıllarda MESEM'ler çocuk işçiliğini yaygınlaştırdığı düşüncesi ön plana çıkarılarak MESEM'ler üzerine olumsuz bir algı oluşturulmuştur. Bu konuda yapılan araştırma ve açıklamalarda MESEM'lere kayıt yaptıranların yüzde 75'inden fazlası 18 yaş üzeri bireylerden oluştuğu, böyle bir algının yanlış olduğu da ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, MESEM mezunlarının istihdam oranının yükselmesi, genç işsizliği azaltmada önemli hâle gelmesi, "ne eğitimde ne istihdamda" olan kişilere önemli bir fırsat sunması bu merkezleri tercih etmeyi artırmıştır. MESEM'lerin bu olumlu durumuna rağmen, işverenler tarafından kazanç kapısı olarak görülmesi, mesleki ve teknik okulların öğrenci sayısını olumsuz etkilemesi, yaş ve akran sorunu, ders programlarının yetersizliği, sınavlarda başarısızlık ve okuldaki teorik eğitime katılımların giderek düşmesi bu merkezleri olumsuz olarak etkilemektedir. Bu sorunların giderilmesine yönelik mevzuat düzenlemesinin acilen yapılarak mesleki ve teknik eğitimin önemli bir bileşeni olan MESEM'lerin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca mesleki ve teknik eğitimde farkındalık oluşturmak amacıyla uygulamaya konulan ve 2023 yılında yapılan değişikliklerle tamamen etkisi azaltılan ve belirtilen şartları taşıması mümkün olmayan şartların getirilmesi nedeniyle devlet katkısı teşviklerin yeniden değerlendirilmesi ve etkin bir denetim mekanizması kurularak yeniden işletmelerin teşvik edilmesi, bu merkezlerin daha da çok tercih edilmesine ve mesleki eğitime önemli katkılar sağlayacağı ve mesleki ve teknik eğitimde farkındalık oluşturacağı, işsizliğin azaltılmasına katkı sağlayacağı hususları da dikkate alınmalıdır.

Girişimcilik

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında girişimciliği geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla KOSGEB ile Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi İş Birliği Protokolü imzalanmıştır. İmzalanan İş Birliği Protokolü ile mezun olan tüm öğrencilerin Diploma ile birlikte Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Katılım Belgesi almaya hak kazanmıştır. Bu öğrenciler mezun olduklarında iş kurmak istemeleri hâlinde hibe olarak 50.000 TL, ayrıca hiç faizsiz 100.000 TL'ye kadar KOSGEB Yeni Girişimci Desteğine başvuru haklarını elde etmişlerdir.

Bu uygulamanın tanıtımlarının daha etkin yapılması, öğrenci ve velilerin bilgilendirilmesi önem arz etmekte olup bu konuda daha planlı çalışmalar ortaya konulmalıdır.

26

Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi

Mesleki ve teknik eğitimde bireysel ve sektörel ihtiyaçlara cevap verebilen bir mesleki eğitim sistemi inşa etmek, eğitim-istihdam ilişkisini güçlendirmek, mesleki eğitimi yaygınlaştırmak, mesleki eğitimin gelecekteki perspektifini belirlemek amacıyla 10 Ağustos 2024 tarihli Resmî Gazete’de 2024/10 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi yayımlanmıştır.

‘Herkesin Bir Mesleği Olmalı’ anlayışını düstur edinerek sektör iş birliği yapılarak mesleki ve teknik eğitime erişimi ve kaliteyi artırmak, öğrencilerin hayata ve istihdama hazırlanmalarını sağlayarak ülkemizin kalkınması ve refahına katkı sunmak amacıyla Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi uygulamaya konulmuştur. Bu belgenin özellikle istihdam, yatırım ve girişimcilik teşviklerinin meslek ve teknik okullardan mezun olan bireylerin öncelikli olarak değerlendirecek şekilde yapılandırılacak olması, meslek ve teknik okullarından mezunlarının iş bulma ve iş kurma olanaklarını artırarak ekonomik kalkınmaya ve iş gücü piyasasının güçlenmesine katkı sağlayacak olması oldukça önemlidir. Yapılacak çalışmalara zaman kaybetmeden başlanmalı, yapılan çalışmalar ve sonuçları hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır.

27

Zanaat Atölyeleri

“Beceri Geliştirme Programı” kapsamında 81 ilde “Zanaat Atölyeleri” açılması kararlaştırılmıştır. İlk aşamada pilot olarak 10 ilde 196 okulda, daha sonra 18 ilde 270 okulda uygulama başlatılmıştır. Bu uygulamanın ülke genelinde yaygınlaştırılması mesleki ve teknik eğitimin farkındalık sağlaması açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle kısa zaman içerisinde bu yaygınlaştırma sonuçlandırılmalıdır.

• **İlave Eğitim ve Öğretim Tazminat**

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik okul ve kurumlarda, atölye ve laboratuvar dersi öğretmenlerine atama branşlarına ve eğitim durumlarına %4 ile %15 arasında değişen oranlarda “ilave eğitim-öğretim tazminatı” verilmektedir. Söz konusu oranlar uzun yıllar güncellenmemiştir. İlave eğitim-öğretim tazminatının günün koşullarına uygun olarak güncellenmesi için yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır.

• **Uzman ve Başöğretmen Tazminatı**

7528 Sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu gereğince uzmanlık ve başöğretmenlik için ödenen tazminatların emeklilik keseneğine dâhil edilmesine yönelik yasal düzenleme yapılmalıdır.

Eğitim uzmanı, merkez ve taşra şube müdürleri, ilçe milli eğitim müdürleri ile il milli eğitim müdür yardımcılarının da en az 10 yıl okullarda öğretmen ya da yönetici olarak görev yapmış olma şartıyla uzman ve başöğretmenlik tazminatından yararlanabilmesi için gerekli yasal düzenleme yapılmalıdır.

• **Yıpranma Payı**

Meslek dersleri öğretmenlerine 4 yıla 1 yıl yıpranma payı (fili hizmet süresi zammı) verilmesine yönelik yasal düzenleme yapılmalıdır.

• **Huzur Hakkı**

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 32. Maddesi gereğince ödenen fon ücretleri (huzur hakkı) günün şartlarına uygun hâle getirilmelidir.

• **Koordinatörlük Ek Ders Ücreti**

Koordinatörlük ek ders ücretleri ulaştırma masraflarının arması, işletmelerin uzaklığı, hayat pahalılığı vb. hususlar dikkate alınarak %100 artırımlı olarak ödenmelidir.

Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini bütün kademelerde sürdürme esasına dayanan, destek hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır. Kaynaştırma eğitimi, engelli ve engelli olmayan bireyleri yan yana getirmektedir. Bu sayede kaynaştırma öğrencileri, toplum içerisinde yaşamın her alanında hayata katılım sağlayabilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim okullarında kaynaştırma öğrenci için farklı bireyselleştirilmiş öğretim programı uygulaması, hem müfredatın kazanımlarını olağan gelişim gösteren öğrencilere aktarması, hem de mesleki ve teknik eğitimin gerektirdiği becerileri kazandırmada beklenen hedeflere ulaşılması pek mümkün olmamaktadır.

Engellilik; doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yetilerin çeşitli derecelerde kaybedilmesidir.

Kaynaştırma ve engelli öğrencilere mesleki eğitimin daha iyi verilebilmesi için öneriler şunlardır:

- Kaynaştırma öğrencilerine yönelik olmak üzere kaynaştırma sınıflarında özel eğitim öğretmeni veya rehber öğretmen desteği gerekmektedir.
- RAM'larda görev yapan rehber öğretmenler meslek ve teknik okullar ve bu okullardaki alan/dallar ile ilgili olarak bilgilendirme eğitimine alınmalıdır. Böylece kaynaştırma öğrencilerinin daha sağlıklı yönlendirilmeleri yapılabilir.
- Engellilik durumu bulunan öğrenciler özel gereksinim duymakta olup bunlara yönelik bireysel eğitim yapabilmek için öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda sınıf içi uygulamalara yer verilmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrencilere birebir destek verilmesi, güvenlik önlemleri alınması, atölyenin bireye göre düzenlenmesi gibi hususlar oldukça önem arz etmektedir
- Bireyselleştirilmiş eğitimde alan öğretmenlerine esneklik sağlanmalıdır.
- Yeter sayıda rehber öğretmen ataması yapılmalıdır.
- İlave bir müdür yardımcısı norm kadrosu verilmelidir.
- Bedensel yetersizliği olan öğrencilerin yaralanma risklerinin bulunması, öfke nöbeti geçiren hafif otizm ve süregelen hastalıkları olan öğrencilerin olması, ilaç takibi, acil ilk yardım müdahalesi gibi sebeplerden dolayı bir adet de sağlık çalışanı normu verilmesi ya da sağlık personeli görevlendirilmesi mutlaka sağlanmalıdır.

30

MEB Merkez Teşkilatında Mesleki Eğitimin Yönetimi

Bakanlığımız merkez teşkilatında 652 sayılı KHK ile altı birimin birleştirilerek 1940'lı ve 1960'lı yıllarda uygulanan ve hantal ve işlevsiz olan yapı yeniden oluşturulmuştur. Bu bağlamda mesleki eğitimde tek çatı uygulamasına geçilmiş, ancak bu tür bir yapılanma hantallığın yanı sıra sektörel ihtiyaçları karşılamada çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir.

Bakanlığın merkez teşkilat yapısında mesleki eğitim yönetiminin, sektörel bazda “Sanayi Eğitim Genel Müdürlüğü” ve “Hizmet Sektörü Eğitimi Genel Müdürlüğü” olarak iki ayrı Genel Müdürlük şeklinde yapılandırılması hantallığı ve işlevselsizliği ortadan kaldırarak, mesleki eğitime önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca yapılacak atama ve görevlendirmeler branşlar ve sektörel bazda gerçekleştirilmelidir.

31

Yeni Mesleki ve Teknik Eğitim Modeli

Sektör iş birliğinin güçlendirildiği, sektörün mesleki ve teknik eğitimin hem yönetim hem de finans süreçlerinde yer aldığı, ara eleman değil aranan elaman yetiştiren, aynı zamanda akademik başarısı yüksek öğrencilerle kurgulanmış bir modelin hayata geçirilmesi mesleki ve teknik eğitime büyük yararlar sağlayacaktır.

Ayrıca her alanın ders yükü ve öğrenim süresi yeniden belirlenmeli, standart uygulamalardan vazgeçilmelidir.

Sonuç olarak;

1. Mesleki ve teknik eğitime erişim ve katılım imkânları artırılarak, sektörel ve bireysel ihtiyaçlara cevap verebilecek esnek bir sistem oluşturulmalıdır.
2. Mesleki ve teknik eğitimde yenilikçi öğretme ve öğrenme yöntemleri teşvik edilerek öğrenme süreçleri iyileştirilmelidir. Öğretim programları bu konuda geliştirilmelidir.
3. Mesleki ve teknik eğitim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenler, uluslararası iş birliği ve deneyim paylaşımı için teşvik edilmelidir.
4. Öğrencilerin sanatsal, sportif, sosyal ve bilimsel becerileri geliştirilmelidir.
5. İş gücü piyasasının değişen ihtiyaçlarını karşılamak için mesleki ve teknik eğitim sisteminin kalitesinin geliştirilerek söz konusu piyasanın ihtiyaçlarına duyarlılığı artırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanun
Güzen, Betül., Erbaş, Yahya Han. Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları ve Çözüm Önerileri. Dergi Park Akademik, Cilt 23. Sayı:1. 2023.
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BC-%C4%B0statistikleri-E-kim-2024-53516&dil=1>
<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>
<https://media.iskur.gov.tr/88420/sektorel-sonuclar.pdf>
<https://media.iskur.gov.tr/98093/turkiye.pdf>
<https://mtegm.meb.gov.tr/www/mesleki-ve-teknik-egitim-politika-belgesi-yayimlandi/icerik/3548>
<https://tr.linkedin.com/pulse/mesleki-teknik-e%C4%9Fitimin-temel-problemleri-mustafa-i%C5%9Fgücü-İstatistik-Sonuçları-2023>
Kılınc, Mustafa. Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitim Tarihi. PEGEM AKADEMİ 2020. Haziran 2024.
Mesleki Eğitim Kanunu
Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği
Millî Eğitim İstatistikleri- Örgün Eğitim, 2023/2024. Strateji Geliştirme Başkanlığı.
Millî Eğitim Temel Kanunu
OECD (2020). OECD Employment Outlook 2020.
Özer, Mahmut. Türkiye’de Mesleki Eğitimi Güçlendirmek İçin Bir Yol Haritası. Kapadokya Eğitim Dergisi. Cilt 5, Sayı 1
Şahin, İsmail., Fındık, Tayfun, Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Mevcut Durum Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt.12. Sayı.3. 2008 .
Şencan, Hüner, Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları-Öneriler. Araştırma Raporu. İstanbul, 2008.
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. Ankara. MEB (2023).
Üstün, Ahmet. Yiğit, Adem. Mesleki Eğitimde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences, 54. Sayı2022.
Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitimin Görünümü. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:1. 2018.
Organize Sanayi Bölgelerinde Mesleki ve Teknik Eğitim. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:6. 2019.
Geçmişten Günümüze Fotoğraflarla Mesleki ve Teknik Eğitim. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No: 5. 2019.
Özer, Mahmut., Eren Suna, Hayri. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Geleceği: 2023 Eğitim Vizyonu Sonrası Atılan Somut Adımlar. Eğitim ve İnsani Bilimleri Dergisi. Cilt 19. Sayı: 20. 2019.
Meslekî ve Teknik Ortaöğretimde Kurumsal Dış Değerlendirme Raporu. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No: 2. Kasım 2018.

NOTLAR

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

*Güçlü Mesleki Eğitim,
Güçlü Türkiye...*

Beştepeler Mah. Misket Caddesi, 53. Sokak, No: 14/6 Yenimahalle / ANKARA

Telefon/belgegeçer: (0 312) 215 53 53

E-Posta: info@metesen.org www.metesen.org.tr www.metesen.org

X: @METESEN_Sendika facebook: @mesleketeknikagitimsendikasi instagram: @mesleketeknikagitimsendikasi